

СТАНОВЛЕННЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СВІТОВИХ КУЛЬТУР

Захаров О. О.

Науковий керівник – к.і.н., асистент Євсюкова О. Г.

Харківський національний університет радіоелектроніки
(61166, Харків, пр. Науки, 14, каф. українознавства, тел. (057)702-14-98

The genesis of culture is quite complex and linked to the historical development of society. At the same time, cultural knowledge is also quite specific, affecting many areas of social development. However, without cultural knowledge it is impossible to speak of a civilized person, a society, the unthinkable progress of the future humanity

Key words: culture, genesis, features of culture.

Поняття «культура» складне і багатогранне. Чимало філософів та інших дослідників давніх і новітніх часів цікавились цим питанням. Саме слово «культура» латинського походження і означає «обробіток», «догляд».

Сьогодні не існує загальноприйнятого визначення культури. У світовій літературі можна знайти більш як 500 визначень поняття «культура». Український філософ Г. Сковорода вперше поставив питання про культуру як окремий, незалежний від природи, символічний світ, у якому вищі цінності людського буття, все святе і божественне, розкриваються і побутують у символічній формі. Говорячи про походження, або, іншими словами, про генезис культури, варто сказати, що в суспільстві традиційно розрізняють два основні напрями культури – матеріальний і духовний, – згідно з двома головними сферами людської діяльності – матеріальної та духовної.

Матеріальна культура охоплює всю сферу виробничої діяльності людства та її результати: знаряддя праці, житло, предмети повсякденного побуту, одяг, будівельні споруди, засоби зв'язку, пам'ятники і монументи тощо. Духовна культура стосується області свідомості, пізнання, моралі, виховання, освіти, науки, мистецтва, літератури та інших сторін духовної діяльності людини. Сюди також належать релігія і міфологія, світоглядні, політичні, моральні та інші уявлення людей. Між матеріальною і духовною культурою існує тісна органічна єдність. Будь-яка абсолютизація чи недооцінка матеріальної або духовної сторони культури надзвичайно збіднює її як багатогранне і цілісне явище.

Специфіка культурних знань полягає, насамперед, у тому, що їх структура представляє собою цілий макросвіт. Культурні знання охоплюють освіту, науку, мистецтво, літературу, міфологію, мораль, політику, право, релігію. При цьому всі їх елементи взаємодіють між собою, утворюючи єдину систему такого складного явища, як культура.

Також визначається певна типологія культурних знань відповідно до її носіїв. Залежно від цього необхідно виділити світову і національну культури. Світова культура – це синтез кращих досягнень усіх національних культур різних народів, що населяють нашу планету.

Кожен народ, створюючи власну національну культуру, тим самим робить внесок у світову культуру, здійснюючи за її допомогою зв'язок з навколишньою природою та іншими народами. В результаті такого спілкування відбувається взаємне культурне збагачення. І як наслідок – різні культури розвиваються, ускладнюються, стають набагато різноманітнішими.

Знання світової культури – феномен глобальний. Національна культура є частково і джерелом світової культури, одночасно витікаючи з неї. Без глобальної культури не може бути регіональної, самобутньої національної і навпаки. Світовій культурі властивий процес інтеграції. Національні ж мають диференційований характер.

Відповідно до носіїв виділяють також культуру соціальних суб'єктів (міську, сільську, професійну, молодіжну). Впродовж розвитку людства виокремились певні культурні епохи: антична культура, культура середньовіччя, культура доби Відродження; окремі форми культури: політична, соціальна, правова, економічна, екологічна, фізична, моральна і т.д. Культурні знання потрібно культивувати, бо вона для кожного народу є джерелом стійкості і добра, фактором національної гідності, водночас втілюючи історичний досвід народу, його творчий потенціал, служить підґрунтям для духовного розвитку наступних поколінь. Прогрес суспільства поєднується і супроводжується також культурним прогресом.

Однією з найважливіших функцій культурних знань є передача соціального досвіду. Тому її називають інформаційною. Культура виступає єдиним механізмом передачі соціального досвіду від покоління до покоління, від епохи до епохи, від однієї країни до іншої. Адже, крім культури, суспільство не має інших способів передачі досвіду, нагромадженого попередниками. Саме через це культуру не випадково вважають соціальною пам'яттю людства, а розрив культурних зв'язки між поколіннями призводить до її втрати (феномен «манкуртизму») з усіма негативними наслідками. Іншою провідною функцією культурних знань є пізнавальна. Вона тісно пов'язана з першою і впливає з неї. Культура, яка концентрує в собі кращий соціальний досвід багатьох людських поколінь, набуває здатності створювати сприятливі умови для його пізнання і засвоєння.

Отже, як бачимо, генезис культури досить складний і пов'язаний з історичним розвитком суспільства. Одночасно, є досить специфічними і культурні знання, які торкаються багатьох напрямків розвитку суспільства. Однак без культурних знань не можна говорити про цивілізовану людину, суспільство, немислимий прогрес майбутнього людства.